№ 109 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 18 **1897** ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 18 № 109

ՔՍԱՆՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվան 6 րուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

«Իւայի եղօրօվիչ Փիթօեվի և ընկերութեան» առևտրական տան կոմպանիօն

ԳՐԻԳՈՐ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ ՄԵԼԻՆԵԱՆԻ

Թաղման պատճառով, հինգշաբթի օր, սեպտեմբերի 18-ին, առևտրական տան գրասենեակը փակ կը լինի։

1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կանանց համար ասպարէզ չը կայ.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նոր հարկ. Գիւղօգնները Բաքւում. Նամակ Էջմիածնից. Նամակ Բագուից. Նամակ խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Տեղեկութիւններ Թիւրքաց մայրաքաղաքից. Գաղթականների վիճակը Բօլգարիայում. Կրետէ. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՈՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Մելիքի աղջիկը.

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԱՍՊԱՐԷԶ ՉԸ ԿԱՅ

—

Տխուր տպաւորութիւն է թողնում ինտելիգէնտ հայուհու վիճակը մեր ժամանակակից հասարակութեան մէջ։ Տարեցտարի աւելանում է ուսում առած ինտելիգէնտ կանանց թիւը, ամեն տարի կեանքի մէջ են մտնում ուսում աւարտած օրիորդների նոր խմբեր,—բայց, տարաբաղդաբար, ինտելիգէնտ կնոջ գործունէութեան ասպարէզը մնում է նոյնքան նեղ, նոյնքան սահմանափակ, ինչպէս տարիներ առաջ էր։ Ի՞նչ պիտի անեն, հարցնում ենք, մեր բազմաթիւ վարժուհիները, ինտելիգէնտ, երիտասարդ կանանց և օրիորդների այդ ահագին խումբը, քանի որ մեզ մօտ կնոջ անկախ և ազնիւ աշխատանքի համար համարեա ոչ մի ասպարէզ չը կայ։

Մինչև այժմ կրթված, անկախ աշխատանքով ապրելու ընդունակ հայ կանանց գործելու գլխաւոր ասպարէզը դպրոցական ասպարէզն էր. հայ կինը շատ քիչ թւով է նուիրվել հայոց բեմին, որը, տարաբաղդաբար, անկարող է ապահովել նոյն իսկ իր երգչուհի, փոքրաթիւ սպասաւորներին։ Այդ երկու ասպարէզներից դուրս մեր օրիորդները դեռ նոր են սկսել գործել։ Ճշմարիտ է, այժմ հայուհին սկսում է պարապել հաշւապահութեամբ, պաշտօններ է ստանձնում առևտրական հիմնարկութիւնների մէջ, գրասենեակներում, խանութների մէջ, բայց այնքան աննշան թւով, որ դա միայն բացառութիւններ կարելի է համարել, կամ հեռու ապագայի գործ։ Գրական ասպարէզը, այդ ամենազնիւ շրջանը կանանց գործունէութեան համար նոյնպէս քիչ հայուհիներ է գրաւել մինչև այժմ, այնպէս որ դպրոցական ասպարէզից դուրս միւս բոլոր պարապմունքները կամ անմատչելի են եղել մեր իգական սեռի համար, կամ վերին աստիճանի անսովոր։

Ռուսաստանի մէջ կանանց առաջ առհասարակ քիչ հիմնարկութիւններ են բաց, իսկ հայուհու առաջ, որը դեռ ազատ չէ մի քանի, բուն ասիական նախապաշարմունքներից, այդ ասպարէզներից մի քանիսն էլ կամաւոր կերպով փակ են մնում, այնպէս որ այսօր, երբ մենք ունենք ինտելիգէնտ, կրթված օրիորդների մի ահագին խումբ, որը թողնում է դպրոցական ասպարէզը, ոչ մի ճանապարհ չէ գտնում մի կողմից իր ապրուստը ապահովել անկախ, ազնիւ, ինտելիգէնտ աշխատանքով, և միւս կողմից ծառայել հասարակութեանը, մի ձգտում, որ, ի հարկէ, իւրաքանչիւր ինտելիգէնտ կնոջ ամենանուիրական ձգտումն է կազմում։

Դա կատարեալ դժբաղդութիւն է։ Երբ մի հասարակութիւն անընդունակ և անկարող է ճանապարհ բաց անել իր ինտելիգէնտ ուժերի զարգացման համար, երբ հասարակութեան մէջ մտաւորապէս բարձր կանգնած տարրերը ասպարէզ չեն գտնում գործելու, և կամայ ակամայ՝ ստիպված են ժանգոտել իրանց բոլոր լաւ կողմերը,—այդպիսի հասարակութիւնը դատապարտված կը մնայ երկարատև անշարժութեան։ Եւ մեր հասարակութիւնը այդ դժբաղդութեան ենթարկված է, որովհետև մեր մէջ բոլոր տեսակ աշխատանքները և զբաղմունքները տրվում են կիսակիրթ, կամ նոյն իսկ անկիրթ մարդկանց ձեռքը, իսկ ինտելիգէնտ, կրթված դասը մնում է դուրս քշված, կազմելով մտաւոր պրօլետարիատի դժբաղդ դասակարգ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ՀԱՐԿ

Կառավարութիւնը որոշել է մտցնել մի նոր հարկ, որ պէտք է ծանրանայ քաղաքների և մի քանի աւանների բնակարանների վրա։ Այդ հարկի սահմանելու և նրա չափը որոշելու եղանակը ղանազանվում է հին հարկային սիստեմից նրանով, որ այժմ հարկը պէտք է նկատի ունենայ քաղաքացիների՝ ոչ թէ իբրև անհատների և իբրև առանձին բնակիչների, այլ իբրև յայտնի հարստութիւն ունեցողների. բառական չէ այն, որ թանգ բնակարան ունեցողները կը վճարեն աւելի հարկ, քան էժան բնակարան ունեցողները, այլ նրանց վրա, իբրև աւելի ապահոված մարդկանց վրա, հարկը կը հաշւվի աւելի մեծ պրօցենտով, քան միւսների վրա. իսկ մի յայտնի աստիճանից աւելի ցած բնակարաններ վարձողները բոլորովին կազատվեն հարկատուութիւնից։

Այն սկզբունքը, որ մացրված է բնակարանային հարկի մէջ, համակրելի է, որովհետև նա հիմնված է այն տեսակէտի վրա, թէ հարկերը պէտք է տան ունեւորները, իսկ նրանցից ազատ պէտք է լինեն չքաւորները, կամ քիչ կարողութիւն ունեցողները։ Բնակարանային հարկը, բացի դրանից պէտք է ծանրանայ այն դասակարգի վրա, որ մինչև այժմ ոչ մի տուրք չէր վճարում և օգտվում էր զանազան բարիքներից՝ առանց մասնակից լինելու այն ծախսերին, որոնց շնորհիւ կարելի է այս և այն բարիքը առաջ բերել։ Սակայն բնակարանային հարկն էլ, իբրև մի նոր տուրք, կազմում է մի նոր ծանրութիւն, որ կարելի է մտցնել միայն այն դէպքում, երբ պետական կամ քաղաքի անհրաժեշտ ծախսերը այդ պահանջում են։ Թիֆլիսի քաղաքային ուպրավան աչքի առաջ ունենալով քաղաքային բիւջետի փոքրութիւնը, և այն կարևոր հանգամանքը, որ քաղաքային հարկատուների շրջանը աւելացնելով կարելի է ձեռք բերել և ընտրողների մեծ շրջան, առաջարկում է ընդունել այդ ծրագիրը։ Անշուշտ ընտրողական շրջանի մեծացնելը այնքան կարևոր մի բան է, որ կարելի է և արժէ նրա բարիքները վայելելու համար հարկի ենթարկել բնակիչների ոչ միայն միջակ, այլ և աւելի անապահով խաւերը։ Ճիշդ է, նոր հարկը ծանրութիւն կը պատճառէ չքաւոր դասակարգին, բայց նա իրաւունք կը ստայ ընտրել և ընտրվել քաղաքային հիմնարկութիւնների մէջ և ազդել քաղաքային գործերի վրա ընդհանրութեան օգտի համար։

Սակայն ոչ մի հետաւոր յոյս չը կայ, որ ընտրողական իրաւունք տրվէր ազգաբնակութեանը այնպիսի լայն ծաւալով, ինչպէս վերև ասացինք։ Այնպէս որ ընտրողական իրաւունքը կը մնար միայն մի ցանկութիւն, իսկ հարկը կը վերցվէր։ Այդ պատճառով վաղաժամ է բնակարանային հարկը այնքան ընդհանրացնել, որ չքաւոր դասակարգը ենթարկվի նրա ծանրութեան, և պէտք է բաւականանալ հարկի ենթարկելով միայն այն մարդկանց, որոնք ունեն փոքր ի շատէ ապահովութիւն և կարող են վճարել բնակարանի համար ոչ պակաս, քան օրինակ 20—30 րուբլի ամսական։—Քաղաքային դուման իր սեպտեմբերի 15-ի նիստում, ձայների բազմութեամբ բոլորովին մերժեց բնակարանային հարկի մտցնելը Թիֆլիսում և այդպիսով յետաձգեց այդ խնդիրը։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

(Պատմական վէպ)

Գ.

Բայց առնը խնկապէս փչացել էր և զուր էին յանդիմանութիւնները։ Ճիշդ է, երեխան նորից ծածկվեց կարմիր շորի տակ և չարաճակեց իր պաշտօնը, ճիշդ է, մի քանի աղջիկներ դեռ սրտատրոփ սպասում էին թէ ինչ կասեն իրանց նշանները, բայց խաղը այլ ևս կենդանութիւն չունէր։ Շատերը կամաց-կամաց հեռացան, տուն գնացին, որովհետև Մանասը, ինչ և ասէր ինքը, մի յայտնի աւազակ էր, լաւ զինված, աճ ու դող տարածող։ Ծիծաղ չը կար. վաղվօղը, սախնոնիը դադարեցին։ Երգողները չտապում էին, երգը սառն էր։ Հոգին մեռել էր, չարաճակվում էր ձևականութիւնը։

Եւ դրա գլխաւոր պատճառը դարձեալ Գայիանէն էր։ Ահա նա առանձնացել է, նստել աղբիւրի գլխաց, մի փոքրիկ լանջի վրա։ Ինչու նա այլ ևս չէ կարողանում գրաւել իր տեղը աղբիւրի գլխին, ինչու նրա ձայնը այլ ևս չէ հնչում ջուխտակ ծառերի տակ։ Այդ լաւ գիտէ Մէհրին, որ տեղաւորվել է նրա կողքին և գործ է դրել իր գեղթաղ շշուկները։ Մի աղջիկ վազեց, բերեց Գայիանէի մատանին, շտապով կրկնեց այն երգը, որից յետոյ նա դուրս էր եկել սափորից, և խոկոյն էլի յետ վազեց։ Դա էլ մի զարմանալի երգ էր. ճիշդ, գրական պատասխան էր տալիս այն երգին, որ խաչէնցու կարմիր կնիքն էր դուրս հանել։ Բայց այս նոր վկայութիւնը այլ ևս ազդել չէ կարողանում. գնաց մելիքի աղջիկը, որ ուրիշ կերպ գուշակել չէր կարող սափորը։ Եւ Մէհրին է, որ ճանաչում է իր սանիկի սիրտը. նա չէ սխալվում և աւելի ույժ է տալիս իր օրօրող շշուկներին։ Ահա նա գլխեց. Գայիանէն իր գլուխը թեքեց նրա ուսի վրա, անշարժացել է, լսել ու երազել է ուզում։ Պատուար աշխարհային ճշմարտութիւններ է ներշնչում սանփարձ ջահելին։ Բաւական է. օրեր կան դեռ. բախտի քաղցրութիւնը միանգամից ճաշակել չէ կարող մարդը. դա վեր է նրա սրտի ույժերից... Եւ հարկաւոր են օրեր, երկար տարիներ... Նրբանք պիտի անցնեն համբերութ ու անշշուկ և ծծել պիտի տան այնքան երջանկութիւն, որքան երկինքը գրել է Վարանդայի աղջկայ ճակատին։ Իսկ այժմ... այսքանն էլ բաւական է։ Թող սիրտը կանգ առնէ և սպասէ մնացածին։ Սպասողը երջանիկների սպասն է...

Լսում է Գայիանէն այդ մեղմ ու անուշ խօսքերը. դա նոյն ձայնն է, որ մանկութեան օրերում հրաշալի քուն էր բերում, ոսկի երազներով լի քուն։ Գիմադրել նրա հմայքին չէ կարելի, և անցած օրերը, կարծես, վերադառնում են, կարծես նոյն սիրուն քունը իջնում է այժմ էլ, որ քաղցրացնի այսօրվայ օրն էլ, ամէնօծէ այսքան յուզմունքներն էլ...

Քուն չէ դա, բայց արթնութիւն էլ չէ։ Կիսախուփ աչքերը նկատում են, որ վիճակը վերջացաւ. ահա հեռանում են մնացած աղջիկներն էլ. կարծես դրանք մշուշից են շինված և հալվում են այնպէս, ինչպէս սարերի գլխին չքանում են սպիտակ քուլաները, երբ արեգակը դուրս է գալիս մօր ծոցից։ Սափորը մնաց մենակ. նա էլ դանդաղ, շատ դանդաղ կերպով հալվում է։ Անդնում են րօպէներ։ Աչքերը նորից բացվում են, տեսնել են սկսում. մէկը կամաց-կամաց հեռացնում է թմրութիւնը։ Ո՞վ է դա։ Ծառերի ետևից դուրս եկաւ մի հերարձակ աղջիկ։ Սարսափելի է նա։ Վարդավառ չը կայ նրա համար. գզգզված շորեր, չոր ու սևացած դէմք, բայց առներ։ Աղուշ է. նա ման չէ գալիս, այլ քարշ է ընկնում։ Նրան զարմացնում է ամեն մի առարկայ, որ երևում է նրա առաջ։

Մէհրին լսել է, Գայիանէն սթափվում է և իր աչքերը չէ հեռացնում այդ տարօրինակ արարածից։ Ահա նա կանգ առաւ սափորի մօտ։ Զարմացած է։ Ոսկորացած ձեռքերով շօշափում է և յանկարծ լուռ լսում է մի մանչայ։ Ծիծաղ է դա։ Այո, նրա նիհար շրթունքները յետ են գնացել, բացել են լայն բերանը և սպիտակ ատամները սպրդում են։ Նա յետ է քաշվում, բայց նորից մօտենում է և նորից ուղղում է իրը։ Հասկացաւ որ սափոր է...

Մի քանի աղջիկներ նոյնպէս տեսել են այդ խեղճին, նստել են մօտիկ տեղ և նայում են. զարմանալի է դա, որովհետև ամենքը ժպտում են։ Իսկ աղջիկը չէ նկատում նրանց։ Նա կաթ-կաթ թափեց սափորի ջուրը, մի կողմ գլորեց ծաղիկները։ Յանկարծ մի ճնշված հեծեծանք, որ աւելի անոյշի էր նման, դուրս թռաւ նրա կրծքից։ Երկու քայլ հեռացաւ, ընկաւ ծնկների վրա, ինչ որ բան է որոնում հողի մէջ. մատներով ճանկռտում է և հող է ածում իր ծոցի մէջ։ Այժմ նա լուռ չէ. բայց արդէօք երգում է այդ նուաղած, խռպոտ ձայնը, թէ ինչ որ տարօրինակ ծէս է կատարում։ Վերջացնելով այդ գործն էլ, նա նորից մօտենում է աղբիւրին. մի ձեռքով ջուր է վերցնում, մօտեցնում է բերանին. և դառն հեծեծանքները դուրս թափվեցան այդ բերանից... Նա լաց էր լինում...

Գայիանէն վեր թռաւ տեղից։ Չէր կարելի իմանալ թէ ինչն էր նրան հարկադրողը—այդ լացը, թէ այդ խեղճին նայող աղջիկների բարձրաձայն ծիծաղը, մի անողորմ ծիծաղ, որ սարսուռ տարածեց լացողի մէջ և զօղացրեց նրան, ապա քարացրեց։ Գայիանէն վազեց, գնաց աղբիւրի մօտ։ Թշուառութիւնը մօտիկից աւելի ցաւեցրեց նրա սիրտը, կարեկցութիւնը խոկոյն հալածեց նրա դէմքից այս օրվայ բոլոր ուրախութեան հետքերը։

—Ո՞վ ես դու, հարցրեց նա։

Աղջիկը նրան չարժանացրեց իր պատասխանին. անշարժ կանգնած էր, և նրա մարած աչքերը ինչ որ բան էին որոնում աղբիւրի ջրի վրա։

—Քեզ եմ ասում, խեղճ աղջիկ, ով ես, ինչու ես այդպէս, նորից հարցրեց Գայիանէն և մատով հրեց նրա ուսը։

Խօսքերը անպատասխան մնացին, իսկ մատը հարկադրեց ապուշին դուրս գալ այդ ընդարմացած դրութիւնից. նա նայեց Գայիանէին և նրա աչքերի մէջ վառվեց կատաղութիւնը։ Բայց Գայիանէն չը քաշվեց այդ հայեացքից։

—Չես լսում, նորից հարցրեց նա։

Ապուշը ցած նայեց։

—Այո, ես կը լսեմ քեզ. ասա, գուցէ ցաւիդ ճար անենք...

Այս անգամ վախ ու սևացած դէմքի վրա երևացին ծամածռութիւններ, որոնք արտայայտում էին կատարեալ արհամարհանք... Նա, ուրեմն, լսում էր, խուլ չէր. իսկ եթէ խելագար էր, այժմ զանվում էր այն րօպէական դրութեան մէջ, երբ մթագնած խելքը ազատվում է կապանքներից և սկսում է հասկանալ։ Գայիանէի ցաւակցութիւնը սաստկանում էր. դրա հետ սաստկացաւ և այն յամառութիւնը, որով նա աշխատում էր անպատճառ մի բան իմանալ այդ աղջկանից։

—Դու ինձ ճանաչում ես։

Սա մի հարց էր, որ միւսների հետ առաջարկվեց պատահաբար։ Վերջապէս... Աղջիկը ըմբռնեց այդ հարցը և գլուխը այնպէս շարժեց, որ կարելի էր հասկանալ թէ ճանաչում է։

ԳԵՕԼՕԳՆԵՐԸ ԲԱԳՈՒՈՒՄ

(Նամակ Բագուից)

Սեպտեմբերի 15-ին

Գէօլօգները այցելեցին և մեր նաւթաքաղաքը: Սեպտեմբերի 12-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին, առանձին գնացքով այստեղ եկան մօտ 200 գէօլօգ, որոնց թւում և կանայք: Երկաթուղու կայարանում հիւրերին հանդիպելու դուրս էին եկել քաղաքային վարչութեան կողմից քաղաքագլխի պաշտօնակատար Բելեաւսկի, իսկ նաւթարդիւնաբերողների ժողովի խորհրդի կողմից—նախագահ Ղուկասեանի բացակայութեան պատճառով խորհրդի անդամ Ֆէյգլ: Կայարանում թէյ և սուրճ առաջարկելուց յետոյ՝ նախօրէն պատրաստուած յատուկ կառքերով գէօլօգները առաջնորդվեցին Սև քաղաք՝ Նօբէլ եղբայրների գործարանը: Այստեղ մինչև ժամի 2-ը դիտելուց և հետազօտութիւններ անելուց յետոյ՝ հրաւիրվեցին villa petroléa կոչված վայրը նախաճաշի, որը ի պատիւ դրանց պատրաստել էր տալ նաւթարդիւնաբերողների ժողովի խորհուրդը: Նախաճաշին, բացի գէօլօգներից, մասնակցում էին՝ նահանգապետը, ուրիշ զանազան պաշտօնեաներ և բաւականաչափ հիւրեր,—աւելի քան 250 հոգի: Պ. պ. Ֆէյգլ և Բելեաւսկի ֆրանսերէն լեզւով ողջունեցին հիւրերի գալուստը և բարեմաղթութիւններ արին: Հիւրերի կողմից տեղի ունեցան զանազան լեզուներով շնորհակալութիւններ: Պ. Բելեաւսկի քաղաքի կողմից հրաւիրեց նրանց ճաշի երեկոյեան 8 ժամին: Նախաճաշիկից յետոյ, ժամը 4 1/2-ին գիտնական հիւրերը նաւակներով անցան Բիբի-Էյբաթ՝ ծովային կրակները տեսնելու համար: 7 ժամին վերադարձան քաղաք: Ուղիղ 8 ժամին ձմերային կլուբի դահլիճում տեղի ունեցաւ քաղաքի կողմից տրված ճաշը ներկայութեամբ նահանգապետի, զանազան պաշտօնեաների և ուրիշ հիւրերի: Ժողովվել էին մինչև 260 հոգի: Զանազան լեզուներով արտասանվող ճառերը, շնորհակալութիւնները ու կենացները տևեցին մինչև ժամի 11-ը: Ճաշն անցաւ ոգևորված ուրախ և լաւ: Գիշերելու համար պատրաստված էր 200 մահճակալ թէ ձմերային կլուբում և թէ մասնաւոր տներում. բայց մեծամասնութիւնը գերադասեց գիշերել վագօններում: Հետևեալ օրը՝ առաւօտեան 9 ժամին, գիտնականների էկսկուրսիան ուղևորվեց Բալախանի: Նաւթարդիւնաբերողների ժողովի խորհրդի կողմից նպատակայարմար էր սեպված դրանց բաժանել 10 խմբի, ըստ ազգութեան կամ լեզուի. իւրաքանչիւր խմբի տրամադրութեան տակ դրված էին երկ-երկու ինժեներ՝ նրանց առաջնորդելու, նրանց բացատրութիւններ տալու համար—ֆրանսերէն, գերմաներէն և անգլերէն լեզուներով: Նախօրէն որոշած նաւթահանքերը և տեղերը հետազօտելուց յետոյ՝ ժամի 2-ին խորհրդի կողմից նախաճաշի հրաւիրվեցին, որին մասնակցում էին 225 հոգի: Ժամի 4-ին ուղևորվեցին Սուրախանի՝ կրակապաշտների կրակատունը տեսնելու համար: Իսկ մի մասը, 40 հոգի, նախաճաշիկից առաջ, ճանապարհվեց Երևան՝ Արարատի գլուխը բարձրանալու համար: Այդ խմբի մէջ էր նաև հայ պրոֆէսոր Աբէլեան: Սուրախանից ժամի 6-ին վերադառնալով՝ «Մէտրօպօլ» հիւրանոցում ճաշելով, մեր հիւրերը ժամի 9-ին գոհ սրտով, բուռն շնորհակալութիւններով մեկնեցին քաղաքից: Գէօլօգներին հիւրասիրելու և առաջնորդելու համար ծախսվեց մինչև 12—14 հազար ռուբլի: Ծախքը վերջնականապէս դեռ չէ պարզված: Քաղաքային վարչութիւնը և նաւթարդիւնաբերողների ժողովի խորհուրդը նախօրէն յատկացրել էին 6000-ական ռուբլի: Եթէ նախատեսնված 12 հազար ռուբլուց աւելանան ծախքերը—աւելորդ ծախքերը ամբողջապէս պիտի հոգայ խորհուրդը:

Ն. Դաւթեան

ՆԱՄԱԿ ԷՋՄԻԱԾՆԻՑ

Սեպտեմբերի 12-ին

Մեռօնօրհնութեան պատրաստութիւնները

Մեռօնի օրհնութեան պատճառով կազմված մասնաժողովը անկարող լինելով մի երկու օրվայ մէջ կանոնաւոր պատրաստութիւն տեսնել՝ ուխտաւորների համար յարմար բնակարաններ պատրաստելու, առնված եղաւ գինուորական վրաններ վարձել և վրանների տակ ընդունել հիւրերին: Բացի «Ղազարապատի» սենեակներից և գիւղի մէջ գտնված վանական տնից, մասնաժողովը մտածում էր Երեմիա սրբազանի լայնարձակ շինութեան ներքի յարկում բնակվող միաբաններին տեղափոխել վերին յարկում բնակվող միաբանների սենեակները, իսկ առաջինների սենեակները պատրաստել տալ հիւրերի համար, որով աւելի քան 30 ընդարձակ սենեակներ ևս կաւելանային մասնաժողովի տրամադրութեան տակ. սակայն այս անկարելի եղաւ իրագործել, մի կողմից միաբաններին տեղափոխելու և ընկերայնելու դժուար հարցը, իսկ միւս կողմից այն հանգամանքը, որ միաբանների մօտ կարող են իջնանել իրանց ազգականները և ծանօթները, որոնց համար նոյնպէս հարկաւոր կը լինեն սենեակներ: Վրանների թիւը առ այժմ հասնում է միայն 34-ի, որոնց համար ամենայարմար և հրաշալի տեղը թէև Ներսիսեան լճի եզերքն էր, սակայն այստեղ կատարվող գործութիւնների պատճառով,—որոնցից ազատ չը մնացին նաև ուխտաւորները,—մասնաժողովը աւելի յարմար համարեց, Վեհափառի բարեհաճութեամբ, վրանների մի մասը տեղաւորել Երեմիա սրբազանի շինութեան հանդէպ, իսկ մնացածները տպարանի և Գէորգեան ճեմարանի արևմտեան պարսպի մէջտեղ գտնված հրապարակում, նշանակելով վրանների և ուխտաւորների սենեակների վրա հսկելու պատասխանատու գիշերապահներ: Նահանգապետի կարգադրութեամբ Երևանից եկել են՝ պօլիցիականներ և 150 զինւորներ, որպէս զի տեղական պօլիցիայի և կօզակների հետ միասին հսկեն խաղաղութեան վրա: Ուխտաւորներ սկսել են գալ երկուշաբթի օրվանից՝ գլխաւորապէս Ալէքսանդրօպօլից և Ախալցխայից, իսկ մասնաւորապէս Թիֆլիսից, Նոր-Բայազէտից, Բագուից և այլ տեղերից: Սակայն ինչու հիմա եկած ուխտաւորների թիւը հազիւ միայն մի քանի հարիւրի է հասնում առ այժմ: Երևանի, Սուրմալուի և շրջակայ գիւղերից եկող ուխտաւորները կը գան միայն վաղը և կիրակի առաւօտեան: Մինչև այժմ եկած մի քանի հարիւր ուխտաւորները արդէն բռնել են ուխտաւորների համար պատրաստած բոլոր սենեակները և վրանները, իսկ այսուհետև եկողները պէտք է տեղաւորվեն գիւղում իրանց բարեկամների և ծանօթների մօտ կամ հասարակական այգում, որ այժմ շրջապատված է բարձր պարիսպներով ու միացրված է վանքի բակին: Հեռու տեղերից եկող ուխտաւորների այսչափ աննշան թիւ կազմելը բացատրվում է նախ նրանով, որ մեռօնի օրհնութեան օրը պաշտօնապէս չը յայտարարվեց և երկրորդ՝ ճանապարհների անապահովութեամբ՝ աւազակների յարձակումների և սպանութիւնների պատճառով: Թէև մեռօնօրհնութեան համար վանքի հիւսիսային կողմում Վեհափառը շինել է տալ և այժմ պատրաստ է մի առանձին սեղան, որպէս զի ուխտաւորները բոլոր հնարաւորութիւն ունենան տեսնել մեռօնի օրհնութիւնը, սակայն այս մասին դեռ հաստատ որոշում չէ կայացել: Հաւանական է, որ եթէ ուխտաւորների թիւը քիչ լինի, օրհնութիւնը կատարվի տաճարի մէջ:

Ա. Օհանջանեանց

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒԻՑ

Սեպտեմբերի 11-ին

Շոգերն անցան. հարուստ դասակարգը կազդուրված վերադարձաւ ամարանոցներից. Բագուն իր առաջվայ կենդանութիւնն ստացաւ. կեանքը եռում է: Մեր փափկասուն տիկիններն էլ, որոնք ամբողջ ամառվայ ընթացքում, ազատ ընտանեկան հոգսերից, ամէն կերպ աշխատում էին օգտվել բնութեան վայելչութիւններից, խմել քաղցրահամ ու սառնօրակ ջրերը և ծծել հովասուն օդը, կազդուրվել ֆիզիկապէս և հանգստացնել գրգռված ջղերը,—այժմ վերադարձած կրկին Բագու՝ իրանց սովորական ընտանեկան առօրեայ հոգսերի ետևից են ընկել: Ընտանեկան ու անձնական հոգսերից զատ, չը գիտենք, նրանցից ուրիշ հասարակական հոգսեր զբաղեցնո՞ւմ են այժմ, թէ ոչ: Այսքանը գիտենք միայն, որ նոյն յարգելի տիկիններից ոմանք անցեալ տարի մեծ եռանդով մի խիստ համակրելի գործի էին ձեռնարկել,—իրանց տարաբաղդ գաղթական քոյրերի մերկութիւնը ծածկել և քաղցած փորերին հաց տալ: Բայց, դժբաղդաբար, բարի ձեռնարկութիւնը երկար չը տևեց. ամարանոց գնալու տենչանքը ամէն ինչ տակն ու վրա արաւ: Մինչ մեր նազելի տիկիններն ու օրիորդները անհոգ թռչնիկների պէս իրանց վայելչութիւններն էին քաղում, մի և նոյն ժամանակ նրանց սովատանջ քոյրերն ամառվայ սաստիկ շոգերին՝ չը գիտենք ինչ են անում Բագուի փողոցներում: Միթէ էլի պէտք կայ նկարագրելու նրանց դրութիւնը: Մեզանից ո՞վ չը գիտէ նրանց ամբողջ պատմութիւնը, նրանց գլխով անցած գնացածը: Ով սիրտ ունի՝ կը զգայ: Անցածը չը կրկնենք, երջանիկ հայուհիներ, խղճանք մեր ջղերը: Միթէ այնքան ինքնաճանաչութիւն չունէք, որ հասկանաք ձեր սեպուհ պարտքը. միթէ Բագուի անբարոյականացնող փողոցներում հաց մուրացող, ձեզ պէս Աստուծու պատկեր ունեցող քանի տասնեակ հայուհիների և նրանց որբերի մերկութիւնը և դժոխային կեանքը ձեր կանացի ինքնասիրութիւնը չէ վիրաւորում, չէ շարժում ձեր գութը: Ասենք թէ ձեր ամուսինները ժամանակ չունեն (?) նրանց մասին հոգալու, դուք ինչ էք անում: Ո՞ւր կորան ձեր գեղեցիկ ձգտումները, բարի ցանկութիւնները, ողորմածասիրութիւնը՝ գաղթականների վերաբերմամբ, ինչի՞ վրա էք գործ դընում ձեր եռանդը, ժամանակը: Աշխատեցէք վերստին շարունակել ձեր սկսած, բայց ընդհատած գործը: Շատ լաւ գիտէք, որ բացի հասարակութեան համակրութիւնից ու երախտագիտութիւնից՝ ուրիշ մի արդիւնքի չէք հանդիպելու: Ապացուցէք, որ, իրաւի, արժանի էք ձեր կոչման:

***

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Երևան, սեպտեմբերի 3-ին

Թիֆլիսի փողոցային թերթերից մէկի № 100-ի մամուլի տեսութեան բաժնում, մեր՝ իբրև «Մշակի» Երևանի թղթակցի հասցէին ուղղած ինսինուացիան ոչ միայն զարմանալի չը թւաց, այլ և կարելի է համարել մեզ, եթէ ի նկատի ունենանք որ այժմ այդ թերթը լոյս է տեսնում Ա. Յովհաննիսեանի հրատարակութեամբ և յարութիւն առած խաւարամիտների պապ Պետրոս Սիմէօնեանցի խմբագրութեամբ: Ո՞ւմ հասկանալի չէին մեր խօսքերը Վեհափառ Կաթողիկոսի Երևան գալու վերաբերմամբ, մի գալուստ, որը ոչ մի կապ չունէր որ և է գործի հետ: Բայց արի ու տես, որ հոգով ու սրտով ապականված մարդիկ, ամէն բանի ընդունակ մարդիկ, այլ կերպ

—Բայց ինչու չես խօսում...

Նա խուլ կերպով մռնչաց.

—Կարիր...

—Աչքիդ փուշն եմ... Բայց ինչու:

—Դու... բախտաւոր ես:

—Դրա համար էլ ատո՞ւմ ես:

—Երկնքի կրակը բոլոր բախտաւորների վրա:

Նա շուտ յոգնեց և նոյն բութ, փայտացած դրութեան մէջ ընկաւ: Ի՞նչպէս սարսափելի էին նրա հառաչանքները, որոնք անընդհատ դուրս էին գալիս այդ քայքայված ու խեղճ կազմուածքից: Նա մեքենաբար վերկացաւ, գլուխը կախ հեռացաւ և ոչ ոքին էլ չը նայեց: Աղջիկները, որոնք լուռ նայում էին այդ տեսարանին, արտաշունչ քաշեցին. սկսվեց մի խուլ քրթմնջոց. ամէն մէկը իր տպաւորութիւնն էր հաղորդում ընկերուհուն: Բայց Գայիանէն լուռ էր, մելամաղձոտ. անգութ հարուածը իջել էր այն ժամանակ, երբ ամէն ինչ սիրուն և գեղեցիկ էր երեւում այս աշխարհում: Անէծքը չարաթահար արաւ նրան: Բախտաւո՞ր... և միթէ, ճշմարիտ, բախտը միայն օրհնութեան, միայն ժպիտների է արժանի. միթէ նրան չէ կարելի ատել և անիծել... Գայիանէն այժմ ամաչում էր... ամաչում էր այդ աղջկանից, այդ ողբալի ցնցոտիներից և այդ չարաշար փտած մարմնից, որ կրում էր իր մէջ մի սարսափելի վիշտ:—Բայց ինչ էր այդ վշտի անունը:

—Նա նստեց, քրթմնջաց աղջիկներից մէկը:

Դժբախտը նստեց ջախջախ ծառերի տակ և նայում էր նրանց տերևներին:

—Խօսում է... աւելացրեց մի ուրիշը:

Գայիանէն ձեռքով նշան արաւ որ լռեն, և ինքը սկսեց լարված ուշադրութեամբ լսել: Տարածվեցան կցկտուր ձայներ. նա ասում էր.

—Ամօթ չը մնաց... երեսս սև է, այրեցին տարան... Եւ մի հատ ժանիք չունէի, որ պատառ պատառ անէի...

Ցիրից մեռելային լռութիւն. միայն քամու խուլ ու թեթև սօսափիւնն էր, որ կարծես թէ պատասխանում էր անօգնական խեղճին: Կարծես տերևներն էին նրա խօսակիցները. և երբ քամին անցաւ ու տերևները անշարժացան, նա շարունակեց.

—Ի՞նչ ես ամէն երեկոյ կանչում տերևների միջից՝ «սպանիր»... Սև հողն էլ քեզ դադար չէ տալիս... Գիւղում ընկած էր սպանված վարպետը. լաւ էին նրա ժանիքները... Ինձ տային, մի հատն էլ բաւական է... մէկը—մեծ, սուր ու պատառոտող...

Վայրկեան չանցած՝ խօսքերի տեղ նրա բերանից դուրս էր թռչում սարսափելի քրքիջ: Մի վայրկեան ևս,—և տերևները իրանց սօսափիւնով խլացրին նրա ձայնը:

Մի աղջիկ էր մօտենում Գայիանէին. նա քայլում էր մեծ զգուշութեամբ, անձայն, աշխատում էր ձայն ու ծպտուն չը հանել: Նա արտասանեց խորհրդաւոր, հազիւ լսելի ձայնով.

—Խեղճ... Նա միշտ խօսում է վարպետի մասին. կարծես վարպետի վրա էլ գժված է:

Գայիանէն նորից նշան արաւ որ լռեն: Բայց այլ ևս ոչինչ չը լսվեց: Աղջիկը խայթվածի պէս յանկարծ վեր թռաւ և երեսը դարձրեց դէպի սարը: Քամին խաղում էր նրա ցնցոտիների, խճճված ու անկարգ թափված մազերի հետ. գզգզված թշուառութիւնը մի վայրկեան էլ անշարժացաւ երեկոյեան կիսամթութեան մէջ և ապա սկսեց արագ քայլերով հեռանալ...

Նրան հետևում էին աղջիկների պլշած հայեացքները: Եւ Գայիանէն դեռ չէր կորցրել հեռացողին, երբ նրա ականջում հնչեց Մեհրիի ձայնը, որ հարցնում էր թէ երկա՞ր պիտի մի խենթը գրաւէ նրա ուշադրութիւնը:

—Նա խենթ է, հարցրեց Գայիանէն, նայելով իր դայեակին:

—Չե՞ս տեսնում:

—Դու ճանաչո՞ւմ ես:

Մեհրին մի քանի բառեր ծամծմեց իր բերանում, որպէս թէ պատասխանեց: Հասկանալի էր, որ ուղիղ խօսել չէր ուզում: Եւ երբ Գայիանէն շատ բռնադատեց, նա փոխելով խօսքը, ասաց.

—Բաւական մթնեց... Այժմ խօսք չը պիտի լինի. տուն ենք գնում:

Նա ճանապարհվեց, և Գայիանէն ու միւս աղջիկները հետևեցին նրան:

Ընկուզենու տակ աւելացել էին չորս մարդիկ: Դրանց ուղարկել էր մէլիքի կինը, որ սաստիկ անհանգիստ էր իր աղջկայ վերաբերմամբ: Մանասը դեռ չէր վերջացրել մի ինչ որ պատմութիւն, որի մէջ յաճախ յիշվում էր մի Սուլէյման-բէկի անունը:

—Եւ այսպէս, բէկ, Վարանդան չոքած է մի դահիճի առաջ, ասաց ալևորը:—Աստուծու առաջ ուխտ ենք արել, որ գերեզման չը մտնենք, մինչև որ չը խմենք այդ չարագործի արիւնը: Եւ մեր երկինքը խուլ չէ, այնտեղ նստած Աստուածը լսում է, տեսնում է և գիտէ, որ Վարանդան ինքը չէ ստեղծել արտասուքների, թշուառութիւնների համար: Վա՜յ նրան, ով մեր լացով կուրախանայ... Երբ մտնում ես գիւղը, մի կարծիր, Ջալալ-բէկ, թէ նա միշտ այդպէս տխուր ու տրտում նստած էր իր տեղը: Ո՛չ. նա այժմ է միայն գլուխը դրել մի դագաղի տակ... Եթէ Սուլէյման-բէկը գայլ է, մենք շներ ենք: Շատ եմ տեսել ինչպէս են շները պատառոտում չարագործ գայլին: Ով կարող է, թող իմ խօսքը հասցնէ այդ գազանին: Զուր է նա կատաղում. զուր է չարչարում մարդկանց, որպէս զի մենք ձեռքից թողնենք մեր գործը: Ասացէք նրան որ Մանասն ու իր գիւղը չեն ընկճվի, եթէ նոյն իսկ մենակ իրանք մնան երկնքի տակ:

Նա վերջացրեց, հեծաւ իր ձին և ասաց.

—Այժմ գնանք. ես ձեզ կը տանեմ մինչև գիւղը:

—Ուրեմն ես աւելո՞րդ եմ, հարցրեց Ջալալը:

—Շատ լաւ ասացիր, բէկ: Ես հաստատ գիտեմ, որ Գայիանէն քեզ հետ կրակի մէջն էլ կը գնայ: Բարի ճանապարհ. իմ բարևները տարէք մէլիքի կնոջը...

Մտրակը շառաչեց, ձին թռաւ: Մի ակնթարթում ալևորը անյայտացաւ մթութեան մէջ:

—Նա էլ գնաց դէպի այն կողմը, ուր խենթ աղջիկն էր գնում, ասաց Գայիանէն իր դայեակին:

Բայց Մեհրին չը պատասխանեց: Ամենքը ճանապարհ ընկան դէպի գիւղը: Եւ Գայիանէն մօտեցաւ իր մի ընկերուհուն:

—Միթէ խենթը չէ վախենում, հարցրեց նա:

—Խենթը չէ վախենում. ուրիշներն են խենթից վախենում:

—Բայց ես չը վախեցայ, Սառա. այնպէս խեղճ աղջիկ էր. ես ամաչում էի նրանից:

—Ամաչո՞ւմ էիր...

—Այն խօսքերը... Նա դժբախտ է, մենք բախտաւոր:

—Դա ամօթ չէ:

—Բայց ես ամաչում էի... Հիմա էլ ամաչում եմ, որովհետև նա հիմա էլ աչքիս առաջն է:

Մեհրին մօտեցաւ և կծու կերպով ասաց.

—Դու երեխայ ես... անա ինչու ես ամաչում:

—Ինչ որ լինի, ես ուզում եմ մի անգամ էլ տեսնել նրան:

—Եւ չես տեսնի... Նա կորած է ծմակներում:

Այլ ևս խօսք չեղաւ: Ճանապարհը կարճ էր, մութը գնալով թանձրանում էր: Հեռուից փայլփլեցին գիւղի ճրագները: Ի՞նչ էր անում մէլիքի աղջիկը: Այլ ևս ժպիտ չը կար նրա շրթունքների վրա: Թշուառ աղջիկը այդ երեկոյ բաց չէր թողնում նրան, տանջում էր անդադար...

(Կը շարունակվի)

բացատրել ցանկացած լոյսի պէս պարզ մեր խօսքերը: Սակայն խոստովանում ենք, որ այլ կերպ բացատրել այդ խօսքերը՝ անկարող էր փողոցային թերթի ներկայ կազմութիւնը, եթէ ոչ ինչ կերպ ցոյց տային իրանց վաղուց յայտնի եղելութիւնը: Բայց հոգ չէ, կայ հասարակական դատաստան. այս դատով այդ թերթը դատվում է անողոք կերպով, ինչպէս դատվեց նրա դաշնակիցը: Արհամարհանք,—ահա փողոցային թերթի ներկայ կազմին միակ արժանի պատասխանը:

Ա.—Դօ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեզ հաղորդում են Էջմիածնից, որ վեհափառ կաթողիկոսի և Էջմիածնի միաբանութեան մէջ տարաձայնութիւն է ծագել մեռօնը տաճարից դուրս օրհնելու մասին: Կաթողիկոսը միանգամայն հնար է համարում մեռօնը օրհնել եկեղեցուց դուրս, իսկ Էջմիածնի միաբանութիւնը, յատկապէս եպիսկոպոսները այդ համարում են դէմ հայոց եկեղեցու աւանդութիւններին, և ժողովուրդը այն համոզման է, թէ մեռօնը կարելի է օրհնել միմիայն Էջմիածնի մայր տաճարի գըլխաւոր սեղանի վրա: Որ կարծիքն է աւելի ճիշդ, այդ թողնում ենք մասնագէտ աստուածաբանների և կրօնաւորների վճռին:

—

Մեզ հաղորդում են, որ իբրև քաղաքագլխի թեկնածու, ձայնաւորների շրջանում անուանում են և Պօղոս Դամբալօվին, որ ներկայումս Բիզայումն է և պետական բանկի բաժնի կառավարիչ է:

—

Սեպտեմբերի 14-ին Թիֆլիսում վախճանվեց, մօտ 70 տարեկան հասակում, Գրիգոր Մեղվինեան, որ իր կարողութեան մեծ մասը կտակել է հետևեալ բարեգործական նպատակներով. 1) Ներսիսեան դպրոցին 6000 րուբլի՝ տոկոսներով մի կամ մի քանի թոշակաւոր պահելու. 2) Թիֆլիսի Միքայէլեան արհեստագիտական դպրոցին 6000 րուբլի՝ հայ աղքատ արհեստաւորների երեխաներին կրթութիւն տալու համար. 3) Էջմիածնի վանքի վերաշինութեան համար 2000 րուբլի. 4) Սուրբ Նշանի եկեղեցուն 1000 րուբլի, տոկոսներով հայ աղջիկներին ուսում տալու համար, թեմական առաջնորդի ընտրութեամբ. 5) Էջմիածնի սինօդին 25,000 րուբլի, որի տոկոսները պիտի գործադրվեն ճեմարանի պիտոյքների համար. իսկ եթէ ճեմարանը փակվի, այդ տոկոսներով, կաթողիկոսի ընտրութեամբ, ուսում տրվի աղքատ ուսանողներին բարձրագոյն դըպրոցներում. 6) Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան 15000 րուբլի, այդ գումարի տոկոսներով աղքատ հայ աղջիկներ մարդու տալու համար. 7) Աղքատ ուսանողներին օգնող ընկերութեան 1000 րուբլի կովկասցի ուսանողներին օգնելու համար. 8) Կովկասի հայոց Բարեգործական ընկերութեան 1000 րուբլի. 9) Թիֆլիսի հայոց Հրատարակչական ընկերութեան 1000 րուբլի. 10) Թիֆլիս քաղաքին՝ դպրոցների համար 3000 րուբլի. 11) Քահանաների գանձարանին 300 րուբլի:

—

Մեզ գրում են Բաթումից, որ սեպտեմբերի 14-ին մեծ հանդիսով օծվեց նոր բացվող գիմնազիան, իսկ սեպտեմբերի 15-ին սկսվեցին դասերը:

—

Մեզ հաղորդում են, որ Թիֆլիսի նահանգական վարչութեան մէջ այժմ ծառայում է մի կին: Ճշմարիտ է, այդ պաշտօնը պետական ծառայութիւն չէ համարվում, բայց և այնպէս մենք ուրախ ենք համարում կնոջ պաշտօնավարութիւնը մի այնպիսի հիմնարկութեան մէջ, որտեղ մինչև այսօր այդ տեսակ դէպք չէ եղել:

—

Մենք անախորժութիւն ունեցանք կարդալու «Петербургскія Вѣдомости» լրագրում (№ 248)—որը մի քանի անգամ հիւրընկալել է իր էջերում քանի մի խելացի յօդուածներ՝ յօգուտ հայերի,—մի պստիկ նամակ, լի մեծ յիմարութիւններով, ստորագրած մի ոմն Մ. Շահնազար, Բագուից: Անծանօթ պարոնը, հոստակական ինքնավստահութեամբ, յայտարարում է, որ «իրան է պատկանում հայ որբերին օգնելու հարցը բարձրացնելու նախաձեռնիլը»: Եւ այդ չը տեսնված յանդգնութիւնից յետոյ, նա յարձակվում է միսիօնարների «շահասիրական նպատակների վրա», այն միսիօնարների, որոնք հազարաւոր որբեր ազատեցին սովի ճանկերից, և վատաբանելով Կովկասի հայերի չափազանց անտարբերութիւնը այդ հարցում, չէ կարմրում աւելացնելու, որ Կ. Պօլսի հայոց «պատրիարքարանը եռանդուն մասնակցութիւն ցոյց տուեց»: Մենք այդպիսի յիմարութիւններ, համեմված անսահման յանդգնութեամբ, սովոր ենք կարդալ կամ Կ. Պօլսի պատրիարքարանի փոքրաւորների, կամ Էջմիածնի գործակալների «հեղինակութիւնների» մէջ,—այնպէս որ զարմանքով նկատեցինք, որ նամակը գրված է Բագուից: Չենք հասկանում, թէ ինչն է ստիպել պարոնին՝ իր յիմարութիւնների համար ի չարը գործ դնել Պետերբուրգի լրագրի հիւրասիրութիւնը...

—

Այս օրերս Թիֆլիս է եկել երկրագործութեան մինիստրութեան պաշտօնեայ Մերժէեվսկի, որի նպատակն է ուսումնասիրել մեր երկրի տնայնագործութեան պահանջները և մշակել միջոցներ նրա կատարելագործութեան համար: Պարոնը արդէն այցելել է Քութայիսի նահանգը և տեսել այնտեղի մետաքսագործական արհեստանոցները: Նա առաջարկում է մի քանի թեթև, բայց կարեւոր փոփոխութիւններ մտցնել տեղական ոստայնանկութեան գործիքների մէջ և այդպիսով հող պատրաստել աւելի լաւ և թանգ գործիքների համար: Մերժէեվսկի նպատակայարմար չէ համարում շրջիկ ուսուցիչներ ունենալը. աւելի գործնական և արդիւնաւոր է համարում բանալ կենտրոնական արհեստանոցներ, որտեղ շրջակայ տեղերից ցանկացողները գային և լուրջ կերպով սովորէին արհեստը:

—

«Կանանց պրոֆէսիօնալ կրթութեան նպաստող ընկերութիւնը», Պետերբուրգի ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի յանձնարարութեամբ, կազմել է մի ծրագիր՝ միջնակարգ իգական դպրոցներում ձեռագործ սովորեցնելու մասին:

—

Այս ամառ Կազանում տեղի ունեցաւ ռուսաց միսիօնարական ընդհանուր ժողով, որին մասնակցեցին Ռուսաստանի շատ նշանաւոր հոգևորականները: Ժողովը գլխաւորապէս զբաղվեց աղանդներին վերաբերեալ հարցերով և, ի միջի այլոց, իր խորհրդակցութեան առարկայ շինեց հետևեալ հարցերը. 1) արդեօք հարկաւոր չէ խլել աղանդաւորների և հերձուածողների ձեռքից նըրանց երեխաներին և կրթել նրանց առանձին, թեմական դպրոցներում. 2) արդեօք հարկաւոր չէ միսիօնարական գործի աջողութեան համար յարքունիս գրաւել աղանդաւորների և հերձուածողների գոյքը: Հաղորդելով այդ տեղեկութիւնները, «Гражданинъ» լրագրի խմբագիր իշխան Մեշչերսկի ասում է. «Միթէ այդ տեսակ բան կարող էր պատահել. մենք դժուարանում ենք հաւատալ: Այդ ժողովին մասնակցում էին ռուսաց եկեղեցական ուղղափառութեան լաւագոյն ներկայացուցիչները, ուղղափառութեան ամենաեռանդուն և ամենալուսաւոր նախանձախնդիր անդամները և եթէ միսիօնարական ժողովը, լաւագոյն և ընտիր կազմութեամբ, կարողացաւ հանգիստ սրտով և ամբողջ մի օր զբաղվել աղանդաւորների երեխաները խլելու և գոյքը գրաւելու խնդիրներով, այն ժամանակ ինչ պէտք է տեղի ունենայ ուղղափառութեան անունով ռուսաց երկրի այն բազմաթիւ խուլ անկիւններում, ուր ապրում և գործում են ոչ ընտրեալ և լաւագոյն, այլ սովորական եկեղեցական գործիչները: Մենք չենք կարող հաւատալ, որ այդ ժողովում չը գտնվէր մի հատ ուղղափառ մարդ, որը չը բողոքէր Քրիստոսի անունով մի այդպիսի առաջարկութեան դէմ, որ նրա սիրոյ և գթութեան պատգամների կատարեալ հերքումն է»: Ռուսաց լրագիրները ցանկութիւն են յայտնում, որ ժողովը հրատարակէր արձանագրութիւնները այդ թիւրիմացութիւնը պարզելու համար:

—

Յունիսի 15-ի նիստում Թիֆլիսի քաղաքային դուման վճռեց՝ 1) քաղաքագլխին 6,000 ր. ռոճիկ նշանակել և պարտաւորացնել որ նա որ և է ուրիշ պաշտօն չը վարի վարձով և 2) քաղաքային վարչութեան անդամների և քարտուղարի ռոճիկը թողնել նոյնը:

—

Վրաց «Իվէրիա» լրագրին հաղորդում են, որ Պարիզում տեղի ունեցած արևելագէտների կօնգրէսում կարդացված բազմաթիւ ընթերցումներից ոչ մէկը Վրաստանին չէր վերաբերվում, բացի Խախանօվի ընթերցումից: Հռչակաւոր ասորագէտ Մէյս, որը մի փոքր ծանօթ է վրաց լեզուին, կօնգրէսում այն միտքը յայտնեց, որ նա արդէն մի քանի անգամ առաջ էլ յայտնել է, թէ բևեռաձև արձանագրութիւնները Վանում վրաց ծագում ունեցող ժողովրդի գործն է և պէտք է կարդացվեն վրաց լեզուի օգնութեամբ: Նոյն կարծիքի է և Միւնխէնի պրոֆէսոր Ֆրից Գոմմէլ: Մի քանի օրից յետոյ մի երիտասարդ թիւրքահպատակ հայ, որ ուսումնասիրում է ասորերէն լեզուն, Բասմաճեան յայտնեց, թէ ինքն էլ մտածում է կարդալ Վանի արձանագրութիւնները վրաց և ասորերէն լեզուների օգնութեամբ: Պարիզի արևելեան լեզուների դպրոցն աւարտած հայ Աջարեան կազմում է վրաց-հայկական բառարան, որի մէջ ցոյց տրված կը լինի, թէ ինչ բառեր վրացիները փոխ են առել հայերից և հակառակը: Հայագէտներ շատ կային կօնգրէսում և նրանք մի քանի ընթերցումներ կարդացին հայոց լեզուի մասին:

—

«Казбекъ» լրագիրը մանրամասն պատմում է գէօլոգների մի կարևոր ճանապարհորդութիւնը դէպի Բեկօմի կամ Ցեյօմի սառցակոյտը: Ճանապարհորդութիւնը պարզել է գիտնական մի քանի խնդիրներ: Ֆրէյբուրգի պրոֆէսոր Շտէյման գըտել է պալէօզօյի շերտերում քարացած էակների կտորներ, գէօլոգները որոշակի պարզել են լեռների շերտերը և նրանց ինչ ֆօրմացիայի պատկանելը: Պրոֆէսոր Ուլրիխ բացատրել է Աբիխի հետազօտութիւնները իր ընկերակիցներին: Բօսեկօվ ցոյց է տուել այն զանազանութիւնը, որ կայ սառցակոյտի հին և նոր դրութեան մէջ: Աբիխի հետազօտութիւնից յետոյ սառցակոյտը բաւական շարժվել է իր տեղից: Հարիւր օրում սառցակոյտը առաջ է գնում մինչև 5 մետր: Այդ ճանապարհորդութեան միջոցին քիչ մնաց, որ Շվէյցարիայից եկած Միւրէ զոհ գնար գիտնական այդ արշաւանքին: Նրա ոտը սահում է և նա ընկնում է Արդօնի գետի ձորը 50 արշին բարձրութիւնից. բարեբաղդաբար ստանում է ոչ վտանգաւոր վէրքեր: Միւրէ Շվէյցարիայի անտառների տեսուչն է և սառցակոյտերը հետազօտող միջազգային մասնաժողովի քարտուղարը:

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են. «Կ. Պօլսից առ այժմ ճանապարհվում են՝ այստեղի թատրոնական խմբի մէջ մասնակցելու համար, տիկին Սիրանոյշ և պ. Թուրեան: Երկուսի համար էլ ճանապարհածախս արդէն փոխադրված է: Մնակեանի և ուրիշների հետ բանակցութիւնները դեռ շարունակվում են»:

—

ՂԱԶԱԽԻՑ մեզ գրում են. «Աւազակութիւն, գողութիւն, մարդասպանութիւն, օրը ցերեկով թալան... Ցայանի արիւնարբու «նաջաֆլուները»՝ մօտ 25 տուն, որոնք միմիայն աւազակութեամբ և գողութեամբ են պարապում, մի քանի աւազակային խմբեր կազմելով, շրջում են մեր գաւառում: Ժողովուրդը մեծ երկիւղի մէջ է, տնից դուրս գնացողին վտանգ է սպառնում. գաւառապետը խիստ կարգադրութիւններ է արել այդ մասին: Գաւառի երկրորդ մասի համար մինչև Բօրչալուի սահմանը նշանակված է մի ուրիադնիկ 15 չափարներով, որը աւազակային խմբերին պատահած ժամանակ, բացի սովորական «սալամից» և «Ալլահա ամանաթ» մաղթելուց ուրիշ ոչինչ չէ շինում»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԹԻՒՐՔԱՑ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՑ

«Times» լրագրին հեռագրում են Կ. Պօլսից, որ հայոց պատրիարքը լուրջ (?) առաջարկութիւններ արեց սուլթանին հայերի ձերբակալութեան և կամայական բանտարկութիւնների մասին: Սուլթանը գոհութիւն յայտնեց (?) որ խնդիրը այդպէս անկեղծ կերպով է դրվում և խոստացաւ լուրջ ուշադրութեան առնել այդ հարցը ու անհրաժեշտ միջոցներ գործ դնել՝ տանջվողների վիճակը բարւոքելու համար:

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԻ ՎԻՃԱԿԸ ԲՕԼԳԱՐԻԱՅՈՒՄ

Թիւրքահայ գաղթականներին օգնելու գործը, որ կանգ էր առել ամառվայ պատճառով, այժմ նորից առարկայ է դառնում, երբ աշխատանքի աղբիւրները սպառվել են և պահանջ կայ թէ պատսպարանի և թէ հագուստի: Բօլգարիայում խմբըված գաղթականները արդէն աղաղակում են իրանց կարիքների մասին: Լօրդ Սօլսբիւրի այս օրերս յանձնեց Ուեստմինստերի դուքսին Բուրգասից ստացած մի նամակ, որի մէջ դօկտոր Կլէրկ գրում է օգոստոսի 25-ից հետևեալը.

«Բուրգասում կարիքը շատ մեծ է. գրեթէ բոլոր աղքատ հայերը հիւանդ են ջերմով և տենդով: Իմ շինած տան մէջ եղողները ամենքը տըկարացել են, այնպէս որ նրանց մէջ մէկը չէ գտնվում, որ ընկերներին ջուր տայ: Շատերը դիմեցին Ցանկօվին յայտնելով, որ չեն գտնում ոչ հաց, ոչ աշխատանք, ոչ փող, որ նրանց դուրս են անում բնակարաններից և նրանք չը գիտեն ուր գնան: Ինչ պէտք է անել: Բժիշկները այն կարծիքի են, որ շատերը կը մեռնեն: Մի կին մեռաւ, երբ նրան տանում էին հիւանդանոց: Ես ուղարկեցի իմ մօտ եղած բոլոր փողը Ցանկօվին: Ուղարկեցէք փող մի երկու ամսվայ համար, մինչև որ եղանակը ցրտի և հիւանդութիւնները պակսեն: Բայց այն ժամանակ երևան կը գան ուրիշ կարիքներ, որովհետև հացի գինը զգալի կերպով բարձրացել է, 50—100%-ով աւելի, քան անցեալ տարի էր»:

ԿՐԵՏԷ

«Times» լրագրին Կ. Պօլսից հաղորդում են, թէ սուլթանը, որը սկզբում չափազանց խաղաղասիրական տրամադրութիւն էր ցոյց տալիս դէպի կրետական հարցը, ներկայումս փոխել է իր կարծիքները թիւրքաց զօրքի աջողութիւնների ազդեցութեան տակ, որովհետև այդ աջողութիւնները, նրա կարծիքով, հնարաւորութիւն են տալիս նրան աւելի պակաս ուշադրութեամբ վերաբերվել Եւրօպայի ցանկութիւններին, քան նա վերաբերվում էր պատերազմից առաջ: Ներկայումս նա անդադար խօսում է բազմաթիւ «հաւատարիմ հպատակների» և «ուղափառների» մասին, որոնք ապրում են Կրետէում, և իր պարտաւորութեան մասին, որպէս իսլամի գլուխ, իր պաշտպանութիւնը ցոյց տալ նրանց տեղական «անհաւատների» դէմ, որոնց պաշտպանում են պետութիւնները: Ի նկատի ունենալով այդ, դիպլօմատիական շրջաններում վախենում են, թէ սուլթանը կը հրաժարվի իր առաջվայ խոստմունքներից և Կրետէին ինքնավարութիւն տալուց, կամ այնպիսի երաշխաւորութիւններ կը պահանջի պետութիւններից, որոնց հետ պետութիւնները չեն կարող համաձայնվել:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Աթէնքից եկած տեղեկութիւնները ցոյց են տալիս, որ յունաց ազգը և մանաւանդ քաղաքական գործիչները խիստ քննադատութեան են ենթարկում հաշտութեան պայմանները և ամենևին շնորհակալ չեն Եւրօպայից: Ահա ինչ է ասել մինիստրների նախագահ Ռալլի: «Իմ կարծիքով, մեծ պետութիւնները անօրինակ անգթութիւն ցոյց տուին. ֆինանսական կօնտրօլը կարելի է նմանեցնել մասամբ դժոխային մեքենայի, որ սարքված է պահանջատէրերի շահերը պաշտպանելու համար ի վնաս երկրի շահերի և արժանապատուութեան: Կօնտրօլի յօդուածը այնպէս է խմբագրված, որ լիակատար հնարաւորութիւն է տալիս ենթարկել յունական բիւջէտը ամբողջապէս մեծ պետութիւնների խնամակալութեան»: «Asty» լրագիրը ասում է. «Յունաստանը շատ թանգ վճարեց մի ժամվայ անմտութեան համար. նա դուրս եկաւ փորձանքի միջից նուաստացած և ստիպվեց վճարել ճնշող տուգանք: Բացի դրանից, նրա քաղաքական անկախութիւնը հասցրած է զրօյի, միջազգային կօնտրօլի պատճառով: Միակ մխիթարութիւնը հայրենիքին հասած աղէտի մէջ այն է, որ 300,000 թեսալացիներ ազատվում են օտար լծից: Յունաստանն էլ ունեցաւ իր 1870 թուականը, բայց առանց Էլզասի»:

—Այս օրերս Վատիկանը պաշտօնական բանադրանքի ենթարկեց սպանիական ֆինանսների մինիստր Նավարո Ռէվէրտէրին և վերջինս այդ պատճառով ստիպված է դուրս գալ կաբինէտից: Եւ գիտէք ինչի համար. մինիստրը ինքն շատ կրօնասէր մարդ է, բայց նրա բոլոր յանցանքն այն է, որ խլել է Սպանիայի կղերի ձեռքից վանքական մի կալուածք, որ առաջ պատկանում էր մի եղուխտական կարգի, յետոյ 1869 թ. յեղափոխութեան ժամանակ, գրաւել է կառավարութեան կողմից, թոյլ տալով կղերին օգտվել միայն կալուածքի եկամուտով: Եւ ահա կղերը, չը բաւականանալով տարեկան եկամուտով, սկըսում է ոչնչացնել այդ կալուածքի միլիօնաւոր արժէք ունեցող անտառները: Մինիստրը կամենալով վերջ դնել այդ յափշտակութեան, զրկում է կղերին կալուածները կառավարելու իրաւունքից, իսկ դրա հետևանքը լինում է այն, որ Վատիկանը բանադրում է նրան:

—«Times» լրագիրը հաղորդում է, որ Չինաստանի Կվանգ-Տունգ նահանգում չինացիները սկըսեցին հալածանք քրիստոնեաների դէմ: Չինական ամբոխը, մեծ անձնաւորութիւնների գրգռմամբ, սկսեց այրել քրիստոնեաների տները, և բռնութիւններ գործել քրիստոնեաների վրա: Միսիօներները դիմեցին ֆրանսիական հիւպատոսին՝ պաշտպանութիւն խնդրելով նրանից:

—«Berliner Tageblatt» լրագրի Հռօմի թղթակիցը պնդում է, որ հռօմէական դիպլօմատիական շրջաններում տարածված լուրի համաձայն, մարկիզ Սօլսբիւրի առաջարկեց երեքպետեան դաշնակցութեան պետութիւններին՝ Անգլիային ևս ընդունել այդ դաշնակցութեան մէջ:

—Կանէյից լրագիրներին հաղորդում են, որ ապստամբները այրեցին ձիթենու ծառերը Կանէյի, Կանդիայի և Մարուշի շրջականերում, նոյնպէս և խաղողի վազերը Րէթիմնօում:

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ԽԱՐԿՕՎ, 16 սեպտեմբերի: Գողութեան փորձ եղաւ տեղական նահանգական գանձարանում:

Գողը կտրեց դրամարկղներից մէկը, բայց բռնուեց տեղն ու տեղը։

ՄՕՍԿՎԱ, 16 սեպտեմբերի։ Մոսկվայի գաւառական զեմստվօն բացեց Մոսկվայի գաւառում 24 դպրոցներ ի յիշատակ Նորա Մեծութիւնների պսակադրութեան։

ՎԻԷՆՆԱ, 16 սեպտեմբերի։ «Polit. Corresp.» լրագիրը կատարելապէս անճիշդ է անուանում այն տեղեկութիւնը, որ իբր թէ Աւստրո-Ունգարիան հաղորդեց Յունաստանին, թէ ինքն, Աւստրո-Ունգարիան, ներկայացուցիչ չի նշանակի խաղաղութեան դաշնագրով որոշած ֆինանսական յանձնաժողովում, որովհետև այդ գործում Աւստրո-Ունգարիան շահ չունի։ Այդպիսի հաղորդագրութիւն ոչ պաշտօնապէս է եղել և ոչ էլ գաղտնի։

ՍԻՄԼԱ, 16 սեպտեմբերի։ Պանջիօրաեան հովտում բնակվող ցեղերի հետ որոշված է երկու օր դադարեցնել թշնամական գործողութիւնները, խաղաղութեան մասին բանակցելու համար։

Կ. ՊՕԼԻՍ, 16 սեպտեմբերի։ Սուլթանը մատնացոյց արաւ ներկայ անբնական դրութեան վրա Կրետէ կղզում և ամեն տեղ կատարվող բռնութիւնների վրա, մի և նոյն ժամանակ ցանկութիւն յայտնեց, որպէս զի կրետական հարցը շուտով կարգադրվի։ Բարօն Կալիցէ, Նէլիդօվ և Ֆրանսիական գործակալը պնդում էին, որ անյապաղ առանձին ներումն շնորհվի պատերազմի մէջ բոլոր մասնակցողներին, որպէս զի նրանք կարողանան հայրենիք վերադառնալ։ Դեսպանները այսօր կայացած ժողովում վճռվեց դրա մասին ընդհանուր առաջարկութիւն անել։

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ.

Սեպտեմբերի 16-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ .	93 ր.	75 կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ — .	45 »	77½ »
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ — .	37 »	17½ »
Ոսկի — — — .	— »	— »
Մաքսային կուպօններ — .	149 »	— »
Բօրսային դիսկօնտ — .	5 »	6½% »
4% պետական ռէնտա	98¾ »	— »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	285½ »	— »
— — երկրորդ — .	245½ »	— »
5% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի.	203 »	— »
5% պետական երկաթուղ. ռէնտա.	— »	— »
4% ներքին փոխառութեան . .	98⅜ »	— »
4½% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	100⅜ »	— »
Ազն. կալ. պետ. բանկի խաղարկ.	— »	— »
4½% վկայակ. փոխ. հող. բանկի	101⅛ »	— »
փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ. .	— »	— »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օբլիգացիաներ .	101⅛ »	— »
Մոսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	101½ »	— »
Օդէսայի — — .	100 »	— »
Թիֆլիսի — — .	99⅛ »	— »
Թիֆլիսի կալ. բանկի 6% — .	— »	— »
5% — — — .	— »	— »
Քութայիսի 6% — — .	— »	— »
5% — — — .	— »	— »

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչ՝ ԱՆԴՐԷԱՍ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Կ. Մ. ՋԻԿՕՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ.

ԿԻՆ ԲԺԻՇԿ Ա. Ի. ՌՈՒԴԵՆԿՕ—10½—11½ ժ. կանանց և երեխայոց հ.

Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆՑ—11½—12 ժ. կանանց և երեխայոց հ.

Ի. Ֆ. ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—12—1 ժ. ականջի, կոկորդի. քթի և կրծքի հ.

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—1—1½ ժ. ներքին, և երեխայոց հ.

Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ—1½—2½ ժ. ներքին, ականջի, կոկորդի և միզասեռական հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Ա. Մ. ՓՈՒԼԻՆԵԱՆ—5—6 ժ. ներքին, երեխայոց և նեարդային հ.

Ա. Ն. ՇՊԱԿՕՎԻ—6—7 ժ. նեարդային (էլեկտրաբուժութիւն), վեներական և մորթի հ.

Տ. Ի. ՌՈՒԴԵՆԿՕ հիւանդանոցումը քիմիական և խոշորացուցական հետազօտութիւններ է անում մէզի, խխի, արեան, կաթի և այլն։

Վճար 50 կ. չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Ի տեղի հիւանդանոցի վերատեսչի՝

Բժ. Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ

ԲԺԻՇԿ Տ. Պ. ԼԱԶԱՐԵԱՆ

Նախկին ասիստենտ Մոսկվայի քաղաքային մանկական հիւանդանոցի՝ յանուն Ս. Վլադիմիրի,

Բժշկում է ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ հիւանդութիւններ առաւօտեան 10—12 ժամը, և երեկոյեան 5—6 ժամը. Սօլօլակ, Սադօվայա փողոց, տուն Քալանթարօվի, № 50. (№ 102) 4—10

Հարկաւոր է հայերէն և ռուսերէն լեզուներ իմացող

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՉՈՒՀԻ

մանուկների համար։ Պայմանների մասին դիմել Շաղինօվի քարվանսարա № 8, երեկոյեան 5—8 ժամը։

Մարգար Տէր-Օհանեան

(№ 109) 1—3

ԹԻՖԼԻՍԻ

այգեգործական դպրոցում

ընդունելութեան ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ տեղի կունենան հոկտեմբերի 15-ին և 16-ին։ Խնդիրները կընդունվեն մինչև հոկտեմբերի 12։

(№ 108) 2—3

Հարկաւոր է ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒՀԻ հայ ընտանիքում, 5 երեխայի համար, որը հմուտ լինէր հայոց լեզուն և ուսումը աւարտած լինէր ռուսաց միջնակարգ դպրոցում։ Ռոճիկ 250 րուբլի տարեկան, բացի հագուստից՝ ամեն ինչ պատրաստ։ Դիմել ПЯТИГОРСКЪ, В. Н. Сеферьянцу. (№ 108) 2—3

ПРОДАЕТСЯ ЗА 100 РУБ.

новая ДАМСКАЯ ШУБА на бобровомъ воротникѣ и мѣховой подкладкѣ. Норашенская ул. противъ Норашенской церкви, домъ Меликъ-Нубарова. (5 уч.). (№ 107) 3—3

ԲԺԻՇԿ ՎԱՀԱՆ ԱՐԾՐՈՒՆԻՆ,

վերադարձած լինելով Մոսկվայի միջազգային բժշկական ժողովից, վերսկսել է ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ առաջվայ ժամերին. Գօլօվինսկիյ պրօսպեկտ, № 28, տ. Ազամօվի։

(№ 102) 6—10

Ցանկանում եմ մտնել ԿՕՄՊԱՆԻՕՆԿԱ միայնակ կնոջ մօտ. համաձայն եմ քաղաքից հեռանալ. գիտեմ ռուսերէն, ֆրանսերէն լեզուները և մուզիկա։ Կարող եմ պատրաստել երեխաներին գիմնազիաների պատրաստական դասարանները մտնելու համար։ Հասցէ. Саперная ул., Шереметевскiи пер. д. № 6 спросить Строгонова. (№ 106) 2—5

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

քաղաքային արհեստաւորաց դպրոցում բացվում են սեպտեմբերի 14-ին։ Աւանդվում են հետևեալ առարկաները՝ գծագրութիւն, նկարչութիւն, թուաբանութիւն, ֆիզիկա, քիմիա, մեխանիկա, առողջապահութիւն, ատաղձագործութիւն. Կէս տարվայ վճարը 50 կոպէկ. բոլոր գրաւոր, նկարչական և գծագրական պիտոյքները տրվում են ձրի։ Կուրսերն ունեն առանձին բաժանմունք ԱՆԳՐԱԳԷՏՆԵՐԻ համար, ուր ցանկացողները ընդունվում են ձրի։ Ընդունելութիւնը լինում է ամեն օր Արհեստաւորաց դպրոցի կանցելեարիայում (Էկզարխի հրապարակ). Նոյն տեղում կարելի է ստանալ և մանրամասն տեղեկութիւններ կուրսերի մասին։ Խնդրում են դիմել իր ժամանակին վաղօրօք։ (№ 107) 2—4

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ՀՄՈՒՏ ՄԻ ԱՆՁ ՈՒԶՈՒՄ Է

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

մասնաւոր դասեր տալ թէ երեխաներին և թէ չափահասներին։

Դիմել՝ Կօնսուլսկայա փողոց, № 28 (վերնայարկ), ժամ 4—6, (տուն ճարտարապետ Փիթօյեվի)։

LEÇONS PARTICULIÈRES DE FRANÇAIS

POUR ENFANTS ET ADULTES

S'adresser: Rue Consulskaïa, № 28, (de 4 à 6 heures) (Maison Pitoeff, architecte).

(№ 102) 4—6

Բացված է բաժանորդագրութիւն

ՐԱՖՖԻԻ

ՍԱՄՈՒԷԼ

Ա. Բ. և Գ. գիրք

ԴԱՒԻԹԲԷԿ

Ա. Բ. և Գ. գրքեր վերջաբանով

և

ԿԱՅԾԵՐԻ

Լիակատար երկրորդ հատորի.

Առանձին 2 ր. 50 կ. երեքը միասին 6 ր.

Լոյս տեսնելուց յետոյ . . . . . 10 ր.

Տպագրութիւնը լինելու է Եւրօպայում ամենաշքեղ կերպով։

Հեղինակի վաճառելի երկերը ստանալու համար դիմել.—ТИФЛИСЪ, Аршаку Раффи. Արտասահմանի համար. M me Raffi. 26 Loftus Road, Sherherd's Busf. LONDON W.

(№ 97) 5—5

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ՄԵԾԱՊԱՏԻՒ Պ.Պ. ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐԻ

Յայտնում եմ, որ ԵՐԵՒԱՆ քաղաքում, բացի մեր սեփական առևտուրից, ընդունում ենք ԿՕՄՄԻՍԻՕՆԵՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ, այն է՝ ապրանքներ ստանալ և ճանապարհել, գնել և վաճառել ամենայն յարմարութիւններով։ Հեռագրի հասցէն «Թովմասեանց»։

(№ 109) 1—3 ԿԱՐԱՊԵՏ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆՑ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՈՒՊՐԱՎԱՆ յայտարարում է, որ շաբաթ օր, սեպտեմբերի 20-ին, ցերեկվայ 12 ժամին, նշանակված է ԱՃՈՒՐԴ ԿԱՊԱԼՕՎ ՏԱԼՈՒ քաղաքային այգեստանում, բանւորների համար կացարաններ շինելը, 1240 րուբլով։ Ցանկացողները կարող են կարդալ պայմանները Ուպրավայի շինարարական բաժնում, լի օրերը, ցերեկվայ 9-ից մինչև 1 ժամը։ 1—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԿՐԵԴԻՏԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

վարչութիւնը սրանով յայտնում է ի գիտութիւն բոլորի, որ ընկերութիւնը, կառավարութեան թոյլտուութեամբ, անկախ 14 և 25 տարվայ փոխառութիւնից, տալիս է փոխառութիւն և 36 տարի 4 ամսով, վերցնելով ընդամենը միայն 6½% տոկոս, փոխառութեան սկզբնական գումարից։

(№ 108) 2—5

Մ. ՋՄՇԿԵԱՆԻ

„ԾՈՑԻ" „ՊԱՏԻ" և ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ 1898 Թ. ՕՐԱՑՈՅՑՆԵՐԸ

շուտով լոյս կը տեսնեն։ Ցանկացողները՝ այժմեանից յայտնելու են, որպէս զի պատուէրները ժամանակին կատարվեն։ Իսկ տպագրվելի յայտարարութիւնները թող շտապեն շուտ հասցնելու։

4—13 (և. հ.) (№ 105) Հասցէն՝ ԹԻՖԼԻՍ, Մակար Ջմշկեան

ԲԱԳՈՒ

Ուսումնարան Ա. Բաբալեանի

ընդունվում են երեխաներ գիմնազիայի, ռէալական և այլ դպրոցների համար պատրաստելու։

Հասցէն՝ Старо-почтовая փողոց, տուն Հաջի-Նէյմաթի։ (№ 94) 10—15

BATEAUX A VAPEUR FRANÇAIS N. PAQUET ET C-ie

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր և ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷՅԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ, սկսած յունվարի 25/6-ի չորեքշաբթիից,

Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզօն, Սամսօն և Պօլիս։ Մեկնում է Բաթումից՝ չորեքշաբթի, 1/13 հոկտեմբերի ՍԻՐԿԱՍԻ շոգենաւը, նաւապետ ԳԱՐՐԻԿ։ Եւ այդպէս շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամի 4-ին ճաշից յետոյ։

Հինգշաբթի, սեպտեմբերի 18/30-ին Բաթումից կը մեկնի ԼԱԳՕԼ շոգենաւը, նաւապետ ՌՕԶԷ, մտնելով Կ. Պօլիս, Մարսէլ և Անվէրսէն, և ի միջի այլոց կընդունի ապրանքներ հիւսիսային եւրօպական նաւահանգիստների համար։

Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սակարաններից պակաս գներով։

Ապրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւնների ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակատարներին՝

ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտոր դ'Արնօյին, Նարբէժնայա։ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ. Գ. Բարեկ'նդանեանին, Սիօնի փող. նախկին Արծրունու քարվանսարա։ ԲԱԳՈՒ—պ. Ս. Դիլլարեանին, Կօլիւբեանինսկայա հրապարակ։ ՆՕՎՕՐՕՍՍԻՅՍԿ—պ. Մելխիոր Հերշէնրօդերին։ (№ 76) 7—20

ԴՊՐՈՑ-ՊԱՆՍԻՕՆ

ՏԷՐ-ՅՈՎՍԷՓԵԱՆԻ

(Սօլօլակ, Սադօվայա փող., տուն № 46, Տէր-Մէլքսէթօվի)

Մանուկների ընդունելութիւնը օգոստոսի 20-ից։ Ուսումը կը սկսվի սեպտեմբերի 1-ից

(№ 97) 6—10

ՖԻՆԱՆՍՆԵՐԻ ՄԻՆԻՍՏՐԻ ԹՈՅԼՏՈՒՈՒԹԵԱՄԲ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Ծրագիր. 1) առևտրական թուաբանութիւն. 2) կրկնակի հաշւապահութիւն ՆԱՒԹԱՅԻՆ—ԳՈՐԾԱՐԱՆԱԿԱՆ, առևտրական, բանկային և այլն. 3) Առևտրական թղթակցութիւն. 4) վայելչագրութիւն։

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՕԳՈՍՏՈՍԻ 1-ԻՑ, ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔՆԵՐԸ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 20-ԻՑ

Բագու, Տատարսկայա փողոց, տուն № 30.

Կուրսերի հիմնադիր՝ Ա. ՏԷՐ-ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

Վաճառվում է հիմնադրի նոր գիրքը,

„КРАТКIЕ ОЧЕРКИ ПО НЕФТОПРОМ.-ЗАВОДСКОМУ СЧЕТОВОДСТВУ"

(№ 83—հ. չ.) ԳԻՆԸ 1 ՌՈՒԲԼԻ 15—20

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

Հեղինակ Ձեռնարկի առևտրական և գործարանական հաշուապահութեան

ՈՒՍՈՒՑԱՆՈՒՄ Է ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ Է

Երկու սեռի անձանց, 4 ամսվայ ընթացքում հաշուապահութիւն գործնականապէս, երաշխաւորելով, և եղած դէպքերում յանձն է առնում պաշտօնի առաջարկել։

ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆ ԵՆ

Ա) Կրկնակի իտալական հաշուապահութիւն ըստ ամենայն առևտրական ճիւղերի, հանդերձ նաւթային արդիւնաբերական և կերոսինի գործարանական հաշուետուութեան։

Բ) Առևտրական թուաբանութիւն.

Գ) Առևտրական նամակագրութիւն.

Դ) Գեղագրութիւն և ամենաարագ ձեռքերի ուղղութիւն։

Պարապմունքները սկսվելու են սեպտեմբերի 15-ից ճաշից յետոյ և պարբերաբար շարունակվելու են իւրաքանչիւր ՉՈՐՍ ամսից յետոյ. իսկ կիրակի օրերը լինելու են առանձին գործնական պարապմունքներ։

Ցանկացողները թող դիմեն գրաւոր կամ անձամբ 3 ժամից մինչև 5 ժամ երեկոյեան, ՍՕԼՕԼԱԿ, Սադօվայա փողոց, տուն Մարքարօվի, № 27։

Վերոյիշեալ հաշուապահութեան ձեռնարկը ծախվում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, Խիզգէկեան գրավաճառանոցում և հեղինակի մօտ, և Ռուսաստանի բոլոր յայտնի գրավաճառանոցներում։ ԳԻՆՆ Է 3 ր. 50 կոպէկ։

Օտարաքաղաքացիները գիրքը գնելու համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց պօստայի ծախս վճարելու։ (և. հ.) (№ 76) 19—21

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 17 Сентября 1897 г. Типографія Канцел. Главнонач. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.